

S Z O V J E T U N I Ó

Bolgár Elek: „A Szovjetunió”

Gondolatok egy fontos könyv olvasása közben

Igen, ha ismertetni akarnám...
De lehet-e úgy beszélni róla, hogy az ember hallgasson a vele kapcsolatban előtökölődő kérdések sokaságáról?...

Ha ismertetni akarnám a könyvet, bevezetőben meg kellene említenem, hogy az Athenaeum egész egyedülálló vállalkozásba fogott. Enciklopédiaszerűen, tudományos alapossággal és a nagyközönség számára olvashatóan kívánja összegyűjteni és feldolgozni mindazt, amit egy-egy nagy népről tudni kell, vagy tudni érdemes. A sorozat a Szovjetunióval kezdődik. *Ha ismertetni akarnám* a könyvet, elmondanám róla, hogy első kötete egy négy részre tervezett műnek, amelynek bevezetője a Szovjetunió földrajzát és néprajzát, második történetét, harmadika gazdasági életét, negyedik kötete pedig a kultúráját dolgozza fel.

Ez a vállalkozás, amelynek Bolgár Elek professzor az alkotója, irányítója és szerkesztője, olyan teljes, nagyszabású összefoglalást ad a Szovjetunióról, amilyennel ebben a pillanatban maga a Szovjetunió sem rendelkezik. *Ha ismertetni akarnám* a könyvet, elsorolnám, hogy a békebeli kiállítású, megkapóan szép illusztrációkkal és képekkel díszített könyv, amelyet *Solt Sándor* rendezett sajtó alá, öt fejezetben tárgyalja a Szovjetunió földrajzát és néprajzát.

Az első fejezetben *Bulla Béla* a területi földrajzát írja meg; a másodikban *Mendöl Tibor* a kultúráját elemzi; az ezután következő három néprajzi fejezet, amelyeket *Ortutay Gyula* szerkesztett, a hatalmas eurázsiai ország népeit és a magyarságnak velük való néprajzi kapcsolatait mutatja be. Egyiket *Márkus Mihály*, másikat *Balassa Iván*, harmadikat *Vargyas Lajos* írta. Ha már most ismertetni akarnám a könyvet és nem foglalkoznám szakaszerűen, érdemben a könyv tartalmával, mindaz, amit eddig a könyvről elmondtam — ezt min-

den világosfejú olvasónk azonnal fel fogja ismerni — közönséges reklámnak bizonyul.

Mielőtt az olvasó nem alaptalan gyanakvására válaszolnék, hadd idézzem fel egy nemrég emlékemet. Az elmúlt nyár végén lent jártam Hajduszoboszlón. Egy melege szeptemberi alkonyatban tanúja voltam egy szélesebb körű megbeszélésnek, amelyen ámulva láttam, hogy egy tanulatlan paraszt, milyen okosan vitázik az egyik orvossal a gyógyfürdő ügyéről. A kicsit nyugtalan alkatú orvos, akit bosszantott, hogy nem tud kikeveredni az éles és talpraesett ellenvetések-ből, mérgesen csattant fel: „De hát mit okvetetlenkedik? Ért maga egyáltalán ehhez?” „Ugyan már — felelte türelmetlenül a fiatal parasztember — autót vezetni sem tudok, de ha odaültetnek a soffőr mellé, jobban eligazítom a határban, mint ő saját magát!” Én is mondhatnék valami ilyent, de nem tudok és nem is akarok. Részemről hazugság volna és hazudni sem nem hasznos, sem nem érdemes. Megvallom őszintén: ennek az írásnak elsősorban az a célja, hogy jó értelemben vett reklámot csináljon ennek a könyvnek.

Az embereket igen sokféle módon lehet osztályozni. Fel lehet őket osztani férfiakra és nőkre. Fel lehet őket osztani egészségesekre és betegekre. Fel lehet őket osztani öregekre és fiatalokra, alacsonyakra és magasakra, kővérekre és soványokra és sok más csoportra is. E sorok frójának volt egy magyar tanára, akinek a megállapítása szerint csupán kétféle ember él a földön: az egyik, amelyik tudja a könyv nélkül a „Széchenyi emlékeztetőt”, a másik, amelyik nem tudja. „Őn az utóbbi csoportba tartozik” — mondogatta egyik kedvenc tanítványának. Ha valami hasonló szempont szerint ezelőtt öt évvel felosztottuk volna a magyarságot olyanokra, akik ismerik a Szovjetuniót és olyanokra, akik nem ismerik, majd nem egész népünk az utóbbi csoportba került volna. Ez nem kis baj, de a kisebb. A nagyobb baj az, hogy azért csaknem minden kinek „határozott véleménye” volt erről az ismeretlen birodalomról.

A továbbiakban önként kínálkozik az elmúlt rendszer uralgó osztályának kemény kritikája. El lehetne róluk mondani, hogy nemcsak annyi tájékozottsággal nem rendelkeztek, amennyi az ország megmentéséhez szükséges lett volna, de még annyival sem, amennyit önfenn tartási ösztönüknek kellett volna. El lehetne róluk is-

hogy a tudás ugyan önmagában nem ment meg sem a hibától sem a rosszindulattól, de a hiány, igenis, a helyes út felismerésének még a lehetőségét is elveszi.

Egész sajtónk a rendelkezésre álló korlátozott lehetőségen belül azon fáradozik, hogy az elszentvedett hiányokat pótolja. Magától értetődik azonban, hogy rendszeresen tájékozódni csak rendszeresen megírt munkából lehet. Ezért szeretnénk reklámot csinálni ennek a kötetnek és az utána következőknek és mind azoknak, amelyek segítenek végeztetni annak a szegényletes állapotnak, hogy egy nép vakon, nem kontrollált indulatai és jó vagy rossz ösztönei alapján legyen kénytelen saját sorsa felett dönteni. Ha ez a sorozat megjelenik és elkészül egy tudományos orosz-magyar, magyar-orosz szó-

tárunk is, szovjet vonatkozásban ezen a veszélyen nagyrészt túl lehetünk.

Amikor azonban a könyvet olvasóink figyelmébe ajánlom, úgy érzem, olyan fonák helyzetben vagyok, mint néha a pap a szószéken. Amikor ugyanis a pap a hitelenséget ostromozza, éppen azok hallgatják, akik a templomba elmennek. A hitetlenek azonban el sem mennek meghallgatni a papot. Meg vagyok győződve arról, hogy lapunk olvasó amúgy is nyitott szemmel és nagy érdeklődéssel szemlélik a világot, hiszen ezért olvasóink. És éppen ezért mindent el is fogunk követni, hogy a könyvhöz hozzájussanak. De azok, akik nem érdeklődnek és akikhez a szavunk el sem jut? ... *Új magyar kultúrpolitika, mikor jön el a te időd?*

Czímer József